

Mărturii documentare privind istoria unor zile însângerate la Jilava (26, 27 noiembrie 1940)

Printre cele 65 de victime ucise în noaptea de 26/27 noiembrie 1940 la Închisoarea Jilava se afla și colonelul magistrat Vasile Zeciu, fost primprocuror al Tribunalului militar București, împușcat de membrii comandoului legionar în celula nr. 5 a amintitei închisori.

Coloneul Zeciu fusese arestat la 25 septembrie 1940, încarcerat la Jilava și anchetat de Comisia specială de anchetă criminală de pe lângă Înalta Curte de Casație în legătură cu participarea sa la uciderea lui Corneliu Zelea Codreanu și a altor 13 fruntași legionari în luna noiembrie a anului 1938.

În cadrul operațiunilor efectuate asupra unor fonduri deținute de Filiala Arhivelor Statului județul Dâmbovița au fost depistate trei petiții adresate de colonelul Zeciu președintelui Comisiei de anchetă criminală, ministerul justiției și chestorului de poliție (Eremia) Socariciu, șef al poliției legionare, prin care face cunoscute împrejurările uciderii celor 14 fruntași legionari în noaptea de 29/30 noiembrie 1938 și rolul său în aceste evenimente. Publicăm mai jos cele trei documente cu speranța că vom aduce o modestă contribuție la elucidarea acestor evenimente însângerate din istoria țării¹.

PĂRVAN DOBRIN

1

1940 octombrie 7. Jilava. Petiție a colonelului magistrat Vasile Zeciu către președintele Comisiei de anchetă de pe lângă Înalta Curte de Casație, prin care, descriind împrejurările morții celor 14 legionari uciși în noiembrie 1938, solicită punerea în libertate pe motive de nevinovăție și boală.

7.X.1940

Închisoarea Jilava

Domnule președinte

La cele declarate azi 7 octombrie 1940, dumneavoastră și Comisiunii de cercetări, respectuos vă rog a-mi permite a adăuga:

Primul act încheiat a fost procesul-verbal al doctorului Popovici și imediat al 2-lea proces-verbal încheiat de domnul Radu Pascu cu mine, în asistența domnului colonel Brusescu și în prezența căpitanului Munteanu care sosise între timp. Jandarmii toți rămăseseră, în cap cu cei 2 maiori, Dinulescu și Macoveanu, afară, la câteva sute de metri, la groapă, lângă cadavrele celor 14.

Olițerii de jandarmi declară azi că împușcarea a avut loc Jilava din ordinul meu, reiese deci că procesul-verbal al doctorului Popovici este fals și ne-a indus pe noi în eroare de cele consemnate în procesul-verbal.

Dacă doctorul a făcut așa, înseamnă că așa i s-a dat ordin de către cei ce aranjează toată crima, cu toate amănuntele, de la început până la sfârșit: denumirea escortei de a duce la Râmnicu Sărat.

¹ Pentru documentare am folosit următoarele lucrări: *Asasinatele de la Jilava. Snagov și Strejnicu, 26-27 noiembrie 1940, București, 1940*; Pe marginea prăpastiei, vol. I, București, 1992; Ioan Scurtu, *Contribuții privind viața politică din România, 1920-1947*, București, 1988.

² Arh. St. Târgoviște, colecția Documente, XVI/145.

³ Gheorghe Argeșeanu, general, fost prim-ministru, împușcat în celula nr. 7 a închisorii Jilava.

ridicarea celor 14, și care anume 14, spre a fi duși în închisorile din Giurgiu și T<urnu> Măgurele, de ce la două închisori și de ce se dăduse acest ordin de transferare, sugrumarea lor în drum și completarea prin împușcare, ca să concorde cu încheierea doctorului Popovici (tot jandarm) care a fost consemnată în primul act încheiat și dat nouă (Radu Pascu și mie).

Dacă împușcarea a avut loc la Jilava, ea s-a făcut pe când noi ne aflam în închisoare proc<eselor> – verbale de la cancelarie.

A doua oară, când am fost la groapă, a fost cu noi și căpit<i><anul> Munteanu și cadavrele erau deja băgate în groapa de jandarmi, în lipsa noastră, și așezate cu fața în jos.

Cum puteam eu da ordine de împușcare unor cadavre, câtă vreme doctorul ne certificase verbal și scris că sunt morți și împușcați. Ca să acopăr crima cui? Eu la acel moment nici nu știam altceva decât că sunt morți prin împușcare, după constatarea doctorului, în fața tuturor și prin încheierea pr<ocelului>-verbal încheiat.

Probabil că jandarmii aveau ordin să-i împuște în drum, cum au făcut și cu ceilalți, în februarie 1939, și dacă nu au făcut-o în drum, au făcut-o la Jilava, conform ordinului pe care îl avea<u> pentru toată operația și să fie în concordanță cu constatarea falsă a doctorului, care și el făcea parte din cei care au primit ordinul în același sens. Ordinul trebuie să fi fost dat așa, de împușcare și de teama unei eventuale deshumări. De aceea și teama permanentă după aceea ca să nu fie furat nici un cadavru, până s-a hotărât ce a urmat cu ocazia pietrei betonate ce se zicea că o așează, după cum am declarat d<umnea>v<oastră>.

În orice caz, eu nu am primit de la d<omnu>l general Bengliu "" nici un ordin și nici nu am dat nici un ordin relativ la crimă.

Eu am găsit pe domnul Radu Pascu în noaptea de 29 noiemb<rie> 1938 și pe d<octo>rul Popovici la Insp<ectoratul> de jandarmi.

Nu mai adaog că eu atunci la inspectorat cunoscusem și pe d<omnu>l R<adu> Pascu și pe doctorul Popovici, așa că nu văd cum aș fi putut eu da ordinul pe care jandarmii îl declară azi.

Dacă declară că eu am dat acest ordin, au făcut-o încredințați că dosarul tot a fost distrus, după ce a fost predat din ordinul M<inisterului> A<părării> Naționale, defunctul Călinescu "" . Da, dosarul a fost predat, dar a mai rămas un dosar supliment, n<umărul> 7861/1938, ce se află la Tribunalul militar în care se găseș procese-verbale, a<lt> doctorului, al meu încheiat cu R<adu> Pascu și colonelul Brusescu și al 3-lea proces-verbal încheiat de căpit<anul> Munteanu de înhumarea cadavrelor și facerea cercetării de către căpit<anul> Munteanu.

Toate declarațiunile au fost luate de căpitanul Munteanu la Jilava, după plecarea noastră, așa că toți au fost liberi să declare ceea ce știu, sau ce vor. Erau 2 ofițeri și restul reangajați, ofițeri de poliție judiciară.

Că poate n-au vrut să dea declarațiunea, se poate. Se poate că așa li se spusese: că nu vor da nici o declarație, atunci când au început operația din seara lui 29 noiembrie 1938, de cei ce i-au denumit în escortă, dar noi nu puteam că nu facem cercetare.

Această bănuială a mea că jandarmilor li s-a promis că nu vor da nici o declarație, explică chemarea mea la d<omnu>l general Bengliu, să-mi ceară declarațiile de la dosar, ceea ce nu am acceptat și apoi, l-au avut totuși, cu ordin în scris superior, care se găsește la dos<arul> supliment n<umărul> 7861/1938.

Dacă eu ași fi fost băgat în această combinație a lor, ași mai fi făcut cercetarea, și mai fi chemat eu după mine să vie un substitut al meu, căruia i-am dat delegație de cercetare, sau făceam eu tot așa cum voiau acei care aranjaseră și hotărâseră crima?

Respectuos, vă rog domnule președinte a da ordin să se aducă de la Tribunalul militar dos<arul> n<umărul> 7861/1938 precum și tot ce se găsește la tribunal după cum mă refer în declarația ce mi-ați luat d<umnea>v<oastră> în ziua de 7 octombrie 1940 la Curte.

Eu nu am luat contact direct nici indirect cu nici o persoană de care vorbesc mai sus.

Annex. conf<orm> ord<inului> d<umne>v<oastră>, o cerere către d<omnul> ministru al Justiției.

Am onoare să vă salut,

Colonel Zeciu

Arh. St. Târgoviște, colecția Documente, XVI/143, Orig.

* Prim președinte al Curții de Apel București, împușcat în celula nr. 19 a închisorii Jilava.

** Iosif Dinulescu și Aristide Macoveanu, ofițeri de jandarmi, uciși la Jilava în celulele 6 și 8.

*** Ion Bengliu, general, fost inspector general al jandarmerii împușcat la Jilava în celula nr. 9

**** Armand Călinescu, om politic, fost prim-ministru, asasinat de legionari.

2

1940 octombrie 7. Jilava. Petiție a colonelului magistrat Vasile Zeciu către ministrul <justiției>, prin care solicită eliberarea din detenție și punerea sa în domiciliu forțat, fiind și suferind.

7 octombrie 1940
Închisoarea Jilava

Domnule ministru.

Subsemnatul colonel Vasile Zeciu de la Curtea Marțială a Comandamentului militar al capitalei, deținut din ziua de 25 septembrie 1940, la Închisoarea Jilava, am fost azi audiat de Comisiunea de cercetări ce funcționează la Înalta Curte de Casație, căreia, raportându-i situațiunea mea de arestat, mi-a comunicat că nu sunt deținut din ordinul comisiunii de cercetări și că comisiunea mă consideră liber la domiciliu.

Rugând pe d-voastră președinte al comisiunii să-mi primească plângerea mea, mi-a spus că să petiționez d-voastră, petițiune ce o înaintez prin comisiune.

Am solicitat prin trei rapoarte înscris de a fi primit în audiență, fără a avea nici un rezultat, mi s-a adus la cunoștință numai că după ce voi fi interogat de către comisiune se va hotărâ asupra deținerii mele.

Adaog, la toate acestea și faptul că sunt bolnav, suferind de sciatică, mă găseam chiar în tratament la domiciliu, în concediu medical, când am fost arestat.

Aici în celula Închisorii Jilava, fiind ciment, boala mi s-a aravat și sufăr îngrozitor.

Respectuos, vă rog, d-omnu>le ministru. a-mi aproba punerea în libertate sau lăsarea mea la domiciliu forțat, dând declarațiune înscrisă că nu voi lua contact și nu voi comunica, nici direct nici indirect, cu nimeni în chestiunea cercetărilor ce se fac.

Vă implor aveți milă de un nenorocit care mai avea încă câteva luni să iasă la pensie și care în tot timpul și-a făcut datoria cu cinste și frica lui Dumnezeu.

D-omnu>le ministru, ce am fost eu decât un subaltern al d-omnu>lui general comandant care este șeful justiției din circumscripția Comandamentului?

Nu am comis nici o crimă și nici nu am asistat la comiterea nici unei crime.

Am onoarea să vă salut,
Colonelul-magistrat,
Zeciu

Arh. St. Târgoviște, colecția Documente. XVI/144. Orig.

3

1940 octombrie 8. Jilava. Petiție a colonelului magistrat Vasile Zeciu către chestorul legionar de poliție <Ereimia> Socariciu prin care solicită eliberarea din detenție pe motive de nevinovăție și boală.

8 octombrie 1940.

Mult stimat domnule Socariciu,

Spre a sulbera nemernicia acelor care au săvârșit crima din noaptea de 29-30 noiembrie 1938 și care aud că eu le-aș fi dat ordin să împuste cadavrele celor 14, în cap cu xăpitanul, cu voia d-mneua>voastră și scriu următoarele cu rugămintea a le face cunoscut și mai departe.

Chemat d-acasă în preajma orei 12 noaptea, în noaptea amintită, m-am dus la Inspectorul de jandarmi. Am rămas acolo până după ora 5, când am plecat, eu și acești 2 din urmă, la Jilava unde, după câteva minute, au fost și cei 2 maiori de jandarmi Dinulescu și Macoveanu, într-o mașină, și după ei o camionetă închisă. Noi, cu d-omnu>le colonel> Brusescu, ne aflam pe șosea în fața cancelarii, când s-au prezentat cei 2 maiori și au raportat cele ce s-au întâmpinat, adică că, încercând să fugă, au fost împușcați cei 14.

Cum în fața cancelarii nu era loc, a tras mașina pe micul platou de lângă groapa care era făcută de către c<oman>d<an>tu l închisorii, din ordinul d<omnu>lui general comandant, spre a constata doctorul moartea și felul ei. Când am ajuns și noi pe jos la acel loc, cei 14 erau depuși pe pământ și, la invitația d<omnu>lui Radu Pascu și a mea, doctorul a constatat moartea prin împușcare, pe la spate. Am lăsat pe jandarmi, iar noi trei, cu d<omnu>l colonel Bresescu, ne-am înapoiat la cancelarie spre a încheia pr<ocesesele>-verbale și între timp a sosit și magistratul de serviciu, căpitanul Munteanu, pe care l-am chemat eu de la tribunal.

Primul act și imediat scris și predat nouă a fost a<l> doctorului de constatarea morții și felul ei, după aceea, imediat a fost scris al 12-lea proces-verbal de Radu Pascu de mine și asistent și iscălit și de col<onelul> Brusescu și căp<i>itanul Munteanu după care c<ă>p<i>t<anul> Munteanu ne luă declarații scrise la toți, iar noi cei 3 care am venit, am plecat tot împreună, eu deocamdată la d<omnu>l general la comandament să raportez, așa cum am avut ordin în ajun, iar d<omnu>l R<adu> Pascu a spus că se duce să raporteze d<omnu>lui procuror general Titus Pană.

Ofițerii de jandarmi și d<omnu>l Radu Pascu aud că declară azi că eu aș fi dat ordin să fie împușcați cei 14 aici la Jilava, după ce în prealabil jandarmii ofițeri recunosc că i-a<u> sugrumat în drum pe cei 14.

În acest caz, procesul doctorului a fost fals și ne-a indus în eroare și pe noi.

Cum ași fi putut da eu ordin să fie împușcate niște cadavre, cu ce interes, ca să acopăr crima lor?

Cu siguranță că jandarmii aveau ordinul dat ca cei 14 să fie împușcați în drum, cum au făcut singur și cu cei 7 din februarie 1939 și dacă nu au executat împușcarea în drum au făcut-o la Jilava și doctorul, care știa pobabil ordinul că vor fi împușcați pe la spate.

Cine a pus la cale această crimă a aranjat totul: denumirea escortei, să ridice de la R<âmnicu> Sărat pe cei 14 (și care anume 14), spre a fi duși la închisorile Giurgiu și T<urnu> Măgureșe, de ce să-i transfere de la <Râmnicu> Sărat și mai ales la două închisori (de ce?), sugrumarea lor în drum și împușcarea lor. Va să zică totul a fost aranjat și bine hotărât de la început și mă bagă pe mine, că aș fi dat ordin să se împuște (cine?) 14 cadavre. Dar de ce?

Eu și R<adu> Pascu aveam actul doctorului de constatarea morții și felul ei, ce interes mai aveam noi? Interes aveau ei și cred că împușcarea, care era hotărâtă odată cu tot ordinul de ansamblu, dacă nu s-a făcut în drum, a fost făcută cât eram noi la cancelarie. Dacă azi ei declară altfel, declară întrucât, bănuiesc eu, cu credință că nu mai este nici o urmă din dosarul cu cercetările ce s-au făcut, când mi s-a cerut să-i dau declarațiile reangajaților de la dosar, ceea ce eu nu am acceptat și, înapoiindu-mă la d<omnu>l general Argeșeanu să-i raportez de ce am fost chemat de d<omnul> general Bengliu, mi-a răspuns d<omnu>l g<enera>l Argeșeanu că bine au făcut că nu le-am dat. Și atunci am aflat și eu motivul, atunci deabia am aflat și ei că cei 14 fuseseră sugumați.

Dosarul, în urmă, se știe, a fost dat din ordinul d<omnu>lui m<inistru> al apărării naționale Ministerului de Interne, dar se găsește la tribunalul dos<arul> supliment n/unărul/7861/1938, care lămurește totul și mai ales declarațiile de azi a acelor ce susțin că eu ași fi dat ordin de împușcare a cadavrelor.

Dacă eu ași fi fost băgat în această odioasă combinație, cu scopul a comite crima, n-ași mai fi chemat după mine pe căpit<anul>Munteanu care era de serviciu și ași fi făcut eu singur cercetarea așa cum ar fi vrut-o acei care hotărâseră crima.

Aș mai fi continuat poate, dar trebuie să o închei.

Vă rog, d<omnu>-le Socariciu, aceeași rugămintă vă adresez, că nenorocit aici sufăr îngrozitor și sciatica tot așa de mare durere îmi cauzează. Vă rog, lăsați-mă acasă.

Vă salută col<onelul> Zeciu